

LUMPO

De ångbåtar som trafikerade i skärgården kom regelbundet till Lumpo på 1800-talet och ända till 1920-talet. Man kan nämna åtminstone Skärgården I och Mariehamn II. Man kan än idag se lite rester av ångbåtsbryggan samt av varvet med krängbron. Man kan också hitta flinta, som användes som ballast i fartygen.

Lumpoby, Janséns.

Byn Lumpo ligger vid Lumparn och Kasberget, som är det högsta berget i Lumparland med sina 60 meter. Kasberget är toppformat och har säkert varit ett bra landmärke åt sjöfarare på Lumparn. Det finns även teorier att Lumparland ursprungligen fått sitt namn efter just Lumpokasen av sjöfarare.

Lumpo by har bara tre gamla hemman. År 1537 nämns byn för första gången i skattelängder. Enligt skattelängden då, och även 1571, var byn fattig. År 1661 var situationen likadan. Man fiskade och hade små humlegårdar. Under 1600-talet lämnades gårdarna öde flera gånger. På 1700-talet stabiliserades förhållandena och när ålänningarna kom hem efter Stora ofreden, lämnade man inte mera sina hemman obebodda.

Bondeseglation, ångbåtshamn och varv

Ekonomi blev bättre och bättre under bondeseglationen i mitten av 1800-talet. Man byggde och reparerade båtar i Vanaviken, eller Norrviken som den kallas idag. På 1870-talet kunde flera av Lumparlands skutor vara vinterliggare i viken. I Vanaviken byggdes åtminstone skonertskeppet Akme av Lumparbyredaren J. E. Rosenberg. Även Lumpo by hade en egen korrespondentredare, bonden och nämndemannen Per Mattsson (1810–1887) från gården Pellas. Han var korrespondentredare bl. a. till briggen Astrea.

Brigg, byggdes 1859-60 i Lumparland. Astrea var hela sitt liv, 48 år Lumparlänningarnas ägo. Per Mattsson i Lumpo var bl.a. korrespondentredare till den.

Konertskeppet AKME byggt i Vanaviken i Lumpo av J.E.Rosenberg som var fartygets redare och störste pattredare i nästan 30 år, byggt 1837.

Grottan

I boken "Beskrivning över Åland" av Radloff (1795) omnämner han en grotta i Lumparland: "... en annan grotta, 8 alnar lång 4 alnar bred och 4 alnar hög, träffas uti ett berg på Lumpo udden uti Lumparlands Capell". Detta berg kallas Kasberget. Enligt muntliga traditioner har grottan funnits på stora kasens sydöstra sida, men den har inte hittats i modern tid, trots mycket letande. Förmodligen har grottan helt enkelt rasat ihop och syns därför inte längre. Men man vet inte ...

Kolera och franska soldatgravar från Bomarsundstiden De boende i Lumpo hade en kort sjöväg till Bomarsund, och säkert hade man kontakter till fästningen eller ärenden till Skarpans, som var ett stadsliknande samhälle intill fästningen När franska och engelska styrkor intog och sprängde Bomarsunds fästning under Krimkriget i augusti 1854 avled nio personer i kolera i Lumparland. Av de nio var åtminstone fyra från Lumpo. På Lumpo udden finns franska soldatgravar från Bomarsundstiden.

Olika personer i byn

Lumparlands första taxibil fanns i Lumpo. Taxiägaren Viktor Nylund (f.1903) lärde också traktens folk att köra bil. Många lumparlänningar fick körkort efter att ha kört med Nylund.

Ida Gustava Karlsdotter, gift Mickelsson, i Lumpo var född 1857 och var en täckstickerska. Hon tillverkade täcken med stoppning och hennes arbeten var efterfrågade. Hon kallades Skomakars Ida och hon hade sitt port här bredvid denna informationstavla.

Om somrarna under 1920- och 1930-talet vistades den kände finlandssvenske diktaren Elmer Diktonius (1896–1961) i Lumparland och bodde då bl. a. i Lumpo vid Södergård.

Hjalmar Jansén med dottern på Lumpovägen

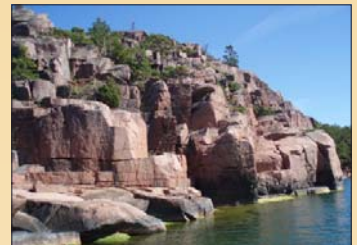
Sektorfyrvärd vid Lumpopoude. Stranden mitt emot Bomarsund.

Ungdoms- verksamhet

Lumparlands första midsommarstång restes i Lumpo. Innan man byggde ungdomslokalen Furu-borg i Klemetsby på 1920-talet vistades ungdomarna på hemmanet Pellas och hade ungdomsföreningsaktiviteter där. Enligt en gammal artikel i tidningen Åland hade Lumparland en ungdomsförening redan 1898, då lärarinnan Hulda Simonsson valdes till ordförande.

Båtsmanstorp

Ett båtsmanstorp fanns en bit söderut från denna informationstavla. Flera av båtsmännen i Lumpo hette Falk. Kanske Falkberget har inspirerat till namnet. De tre gårdarna i Lumpo, samt ett hemman från Lumparby, hade gemensamt roten. En båtsman utrustades och avlönades av en rote, vilken på fasta Åland bildades av fyra bondgårdar. Roten skulle hålla båtsmannen och dennes familj med bostad, en enkelstuga och lite odlingsmark samt lite olika förnödheter. Det här var under tiden som Åland och Finland hörde till Sverige, före år 1809.

Falkberget i Lumpo. Ännu vid 1930-40 talet fanns det falkar som häckade på bergen. Kan det vara en slump att båtsmännen i Lumpo alltid hette Falk?

Vestergårdsvärdinna mjölkar. I bakgrunden den gamla södergårdsvärdningen.

Bilden av Skärgård I. Denna bild visar hur en liten ångbåtshamn/brygga vid sekelskiftet kunde se ut t.ex. i Lumpo, när ångbåten anlöpte bryggan. (Vårdörutten: Grundsunda – (Töftö) – Vargata – Delvik – Bomarsund – (Tranvik) – Lumparby – (Granboda) – Norrvik – Mariehamn)

Viktor Nylund med sin taxi-bil o. bilskolebil.

Lumparlands kommun

Läs mer på | www.lumparland.ax